

Från Pappersgruppen till Papyrus – en historik

Gräver vi tillräckligt djupt i vårt förflutna, kan vi spåra vårt ursprung ända tillbaka till mitten av 1800-talet och Lars Johan Hierta, Aftonbladets grundare. Omkring 1850 avslutade Hierta sin publicistiska bana och gjorde sig istället ett namn som industri- och affärsman. Bl a grundade han Munksjö pappersbruk i Jönköping och i Stockholm ägnade han sig åt papper "en gros". Företaget hette Linds Eftr. när det köptes av Munkedal 1963 och så småningom kom det att uppgå i Söderberg & Grubbens och senare i Pappersgruppen.

Lugnet före stormen

Vår moderna historia går tillbaka till 1950-talet. Då fanns det i Sverige ännu 17 pappersgrossister. Fem av dem var bruksägda, men den övervägande delen var fristående och ofta familjeägda företag. Dessa arbetade lokalt, i några fall med filialer på tryckeritöta orter. Fyra större grossister (bruksägda Svenskt Papper och de tre familjeföretagen, Nordström & Tinggren, Söderberg och Björkander) dominerade marknaden. Sortimentet hos grossisterna var inriktat antingen på finpapper *eller* emballage, men i några fall bådadera.

Antalet pappersbruk som producerade finpapper var i Sverige vid denna tid i det närmaste 20 st. Dessa var små och hade i regel flera pappersmaskiner, på vilka man producerade många olika papperskvaliteter. Somliga bruk arbetade med varumärken, medan i andra fall grossisterna själva märkte papperen med sina egna namn. På så sätt kunde de spela ut bruken mot varandra för att tillskansa sig bättre villkor.

I slutet av 1950- och början på 1960-talet skedde ett teknikgenombrott och offset-tekniken ersatte boktrycket. Samtidigt ökade reklamtrycksakerna kraftigt i den expansiva ekonomin. Detta ledde till att tryckeriernas preferenser och inköpsmönster förändrades. Man efterfrågade ett bredare sortiment, gjorde fler, men volymmässigt mindre, beställningar och krävde snabbare leveranser.

Högre effektivitetskrav och behov av stabilare ekonomi i grossistföretagen gjorde att den tidigare kollegiala sammanhållningen ersattes av konkurrens och utslagning. Större grossister köpte upp mindre och fusionerade. Det nya sättet att hantera papper på pall istället för i balar och med hjälp av truckar, krävde stora investeringar i både byggnader och maskiner. Allt detta kostade stora pengar och påskyndade omstruktureringen av branschen. I mitten på 1960-talet hade antalet grossister minskat till 6 st.

Förändringar i ägarstrukturen

Nästa utvecklingsfas sträcker sig från mitten av 1960-talet till mitten av 1970-talet. Det är den period då bruken, genom integration framåt, förvärvar grossisterna.

Pappersbruken hade hittills varit starkt orienterade mot råvaror och produktion – skogen och vattenkraften har alltid haft stor plats i svenska hjärtan! Men, i takt med att de fristående grossisterna blev större och starkare och satt inne med marknadskunskapen, oroades bruken av att deras produkter skulle kunna ersättas av importerade produkter. Att säkra sina säljkanaler ut på marknaden och samtidigt hålla uppe lönsamheten var de viktigaste motiven för bruken att köpa upp de ännu självständiga grossisterna.

Inom den sfär som senare skulle forma Pappersgruppen, hade Munkedal köpt grossistföretaget Grubbens redan 1959. Och 1967 köpte Papyrus och Munkedal vardera 50% i Söderberg, som samma år fusionerade med Grubbens och blev Söderberg & Grubbens. 1968 var det dags igen och västsvenska bruken Papyrus och Munkedal köpte, med samma andelar, Nordström & Tinggren, som något år tidigare köpt och införlivat Grubbens Malmö-filial i sin verksamhet. Skälet till att Papyrus och Munkedal kom att samarbeta var att bruken tillverkade olika papperskvaliteter och snarare kompletterade varandra än konkurrerade.

Stora Kopparberg köpte 1966/67 det då familjeägda Grycksbo pappersbruk och samtidigt 1/3 av aktierna i Nordström & Tinggren, respektive Söderberg & Grubbens. Det var alltså naturligt att Grycksbos produkter började säljas genom dessa grossister istället för grossisten Finbruken, som gemensamt ägdes av Klippan, Lessebo och Grycksbo.

Nordström & Tinggren slogs inte omedelbart ihop juridiskt med Söderberg & Grubbens, men en gemensam säljorganisation med namnet Pappersgruppen byggdes upp och sinsemellan delade man upp försäljningen geografiskt. Nordström & Tinggren i västra och södra Sverige, Söderberg & Grubbens i östra och norra. Dessa geografiska tyngdpunkter formaliserades senare i Pappersgruppens regionindelning med Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och så småningom också Holsbybrunn som hemadresser.

I branschretsar talade man om de två samverkande grossisterna som Pappersgruppen, eller bara "gruppen", och 1975 slogs företagen formellt samman och Pappersgruppen AB var en realitet.

Blockkonkurrensen förstärks

Perioden från 1975 kännetecknades av konsolidering av grossisterna och en förstärkning av blockkonkurrensen. Grossistfunktionen utvidgades; säljarna fick rollen som rådgivare och produktspecialister, nytt prissystem utvecklades och marknadsbearbetningen blev mer selektiv.

En förutsättning för dessa nya arbetsuppgifter var bl a teknisk utbildning av säljarna, bearbetning med utskick och reklam, men framför allt införandet av databaserade informationssystem. PISTOL var det första systemet och började användas 1975.

På konkurrensidan fullföljdes omstruktureringen 1981, då MoDo-ägda Svenskt Papper och Klippan-bruken gick samman i ett nytt Svenskt Papper (som 2010 heter Map/Antalis och ägs av Antalis). På mindre än 30 år hade då hela branschen omstrukturerats. Av de 17, i huvudsak familjeägda och lokalt verksamma, grossisterna på 1950-talet hade blivit två nationellt täckande företag, ägda av de stora skogsindustierna.

Historien fortsätter och Pappersgruppen blir Papyrus

Under de ekonomiskt svåra åren i början av 1980-talet sålde Munkedal sina aktier i Pappersgruppen till Papyrus-bruket och Stora Kopparberg. Och dessa båda Wallenberg-dominerade företag fusionerade i sin tur 1986. Finpappersdelen tog så upp gamla Papyrus-namnet och kallades Stora Papyrus.

1990 köpte Stora den tyska skogsjätten Feldmühle och verksamheterna samordnades och organiserades i juridiskt självständiga enheter. Och finpappersdelen får ett nytt namn; Stora Fine Paper.

1996 bryts grossistverksamheten ut från Stora Fine Paper och blir en egen division under namnet Stora Merchants.

1998 bildas Stora Enso genom fusion av Stora och finska Enso. Pappersbruket i Mölndal byter namn från Papyrus till Stora Enso Mölndal AB och Papyrus blir ett vilande varumärke inom Stora Enso. Den samlade grossistverksamheten organiseras under Stora Enso Merchants. 1999 samordnas grossistföretagen i Stora Enso Merchants och byter namn till Papyrus.